

**32. strokovno srečanje vodilnih in vodstvenih delavcev, ki delajo na področju vzgoje in izobraževanja otrok s posebnimi potrebami,
Zavod RS za šolstvo**

**Tem: Spremembe kot sile celostnega razvoja k boljši individualizaciji
pri delu z otroki s posebnimi potrebami**

**Izsledki analize
individualiziranih programov ter
skrb za socialno vključevanje in razvijanje samostojnosti
pri OPP v NIS**

mag. Marjeta Šmid, OŠ Jela Janežiča Škofja Loka

1. Analiza individualiziranih programov (primer šole)
2. Oblike skrbi za socialno vključevanje in samostojnost
3. Razprava: pomen samostojnosti in socialnega vključevanja

Individualizirani programi

- Strokovna skupina (SS) se s
- SS se s starši sreča
- V SS ima vsak svoj
- Določeno z IP:
 - globalna ocena otrokov
 - prvi del: prilagoditve, fizični
 - drugi del: cilji in oblike dela
 - področja, ki se vnesejo v IP so

BRANJE		Opombe	Ocena
Funkcija			
Slušno prepoznavanje			
Slušno prepozna:			
- začetne glasove			
- končne glasove			
- glasove v sredini besede			
- združene soglasnike			
- rimopobe dolge in kratke samoglasnike			
- prepozna			
Višinsko prepoznavanje			
Višinsko prepozna:			
- in imenuje nekatere črke			
- in imenuje vse črke			
- soglasnike in samoglasnike			
- združene soglasnike			
Višinsko in slušno prepoznavanje			
Višinsko in slušno prepozna:			
- soglasnike na začetku besede			
- na koncu besede			
- v sredini besede			
- v odgovoru zlate glasove: lj, nj, št, ž, tj, žj, žj			
- identifikacija in podobnosti med:			
Razlike in podobnosti			
Prepozna razlike in podobnosti med:			
- oblikami			
- besedami			
- številami			
- povedmi			
Pomenovalec črk			
Imenuje:			
- velike tiskane črke			
- male tiskane črke			
- velike pisane črke			
Začetno branje			
Lista po knjigi: Caropisu, reviji			
»Prebere« prebere: slike/ilustrac			
»Prebere« oz. prepozna neko			
Prebere črke vseh tujih ab			
Prebere dolge			
Prebere besede			
»Prebere« naslikav			
(piktogrami, prom			
»Prebere« nato			
Glasno ali tiho			
opozorila iz			

Funkcija	Opombe	Ocena
Higijske navade		
Držnost		
Uporaba stranišča		
Umivanje, česanje		
Striženje nohtov		
Kopanje		
Pranje glave		
Likanje		
Skrb za prostor		
Brisanje		
Pospravljanje		
Prehranjevalne navade		
Uporaba jedilnega pribora		
Pitje		
Priprava hrane		
Priprava mize		
Pomivanje posode		
Uživanje hrane		
Uživanje zdrave hrane		
Delovne navade		
Slačenje – oblačenje		
Sezuvanje – obuv		
Odpenjanje – zapen		
Čiščenje čevljev, obleke...		
Pospravljanje, pometanje		
Urejanje, postiljanje		
Nakupovanje		
Učne navade		
Poslušanje		
Sledenje ustnim navodilom		
Opazovanje		
Pozitiven odnos do učenja		
Aktivno sodelovanje v šoli		
Iskanje in podčrtavanje neznanih besed		
Iskanje pomena besed (spraševanje, slovar, leksikon, internet)		
Izpeljava sporočila		
Iskanje podobnosti in razlik		
Ugotavljanje dejstev		
Ugotavljanje sporočila		

SOCIALIZACIJA		Opombe	Ocena
Funkcija			
Odnosi v razredu, skupni			
Del svoje stvari s sošolci			
Sodeluje v šolskih dejavnostih			
Prijeteljuje s sošolci			
Skrbi za svojo in tujo lastnino			
Upošteva šolska pravila			
Konflikte rešuje na ustrezen način			
Komunicira manjšim in večjim učencem			
Način komuniciranja			
Podravlja prijatelje in sošolce			
Kaže spoštljivost do avtorit			
Sogovornikov pri pogovoru ne prekinja			
Izraža simpatije in prijaznost drugim			
Spoštljivo se pogovarja z učiteljem ali drugim odraslim			
Upošteva in zadovoljuje potrebe drugih			
Odgovornost			
Vzdržuje v drugi			
Odnosi do dela			
Se ne upora zaleti z delom			
Delo opravi v skladu s svojimi sposobnostmi			
Dokler ni začetno delo			
Pri delu je posreden			
Pri delu je discipliniran			
Odnosi do sebe			
Vedno je urejen in čist			
K pouku prihaja redno in točno			
Pri delu je samoiniciativen			
Samostojno opravlja naloge (delo)			
Je odločen – samostaven			

Zbiranje podatkov za IP

- NESISTEMATIČNO – prvi razgovori s starši, z učencem
- SISTEMATIČNO – opazovanje učenca (vsi), svetovalna delavka (o izkušnjah, počutju), vprašalniki, preverjanja, testi (NFT, logoped, drugi strokovnjaki)
 - o vključenosti v dejavnosti doma: poteka s pomočjo vprašalnika
 - o počutju v skupini v prejšnji šoli in doma: poteka z razgovorom svetovalne delavke z učencem
 - ekonomski status

Veščine za čim večjo samostojnost v življenju

Odstotek zapisanih ciljev v analiziranih IP za razvijanje veščin za otrokovo čim večjo samostojnost v življenju (prilagoditvene spretnosti)	Odstotek
V IP so navedeni cilji za razvijanje veščin za čim večjo samostojnost v življenju.	30,3 %
V IP so v povezavi z drugimi področji navedeni cilji za razvijanje veščin za čim večjo samostojnost v življenju.	36,4%
V IP ni navedenih ciljev za razvijanje veščin za čim večjo samostojnost v življenju.	33,3%
Skupaj	100%

Opisi (OT, GO), cilji(C), strategije (S) vključevanja v skupino

Primer: SAMOSTOJNOST (horizontalna)

OT: Težave z urejanjem potrebščin, potrebuje več časa, da poišče potrebno. Ko gre iskat zvezek in ga na poti nekaj zmoti, pogosto pride nazaj brez zvezka, potrebuje preveč potrditve.

C: Skrbi za urejenost šolske torbe in predala, samostojno se pripravi na učno uro, opravi nalogo, ne kliče učitelja, da se pohvali, kaj je naredil.

S: Uporablja **slikovni prikaz** priprave na pouk in opravljanja zadolžitev, ima čim manj potrebščin, opazuje druge učence.

Primer: SAMOSTOJNOST, SAMOPODOBA

GO: Nove naloge, ki bi jo lahko naredil samostojno, je ne naredi. Ima dobre in slabe dneve, je sključen, v svojem svetu. Išče oporo.

C: Regulira svoja čustva, sprejeme svoja dejanja.

S: Spodbujamo in vodimo ga pri različnih dejavnostih in pri različnih situacijah (med odmori, poukom) da izrazi čustva, realno opiše situacije, vključena je svetovalna delavka.

Primer: POZORNOST IN KONCENTRACIJA, SLEDENJE NAVODILOM IN SAMOSTOJNOST

OT: Slabo sledi večfaznim navodilom, ... izgubi se v interakciji s sošolci, odtava.

C: Deček izpolni sestavljeno navodilo, podano vsem učencem, vztraja pri nalogi dokler ni končana.

S: FS, štipaljke, žetoniranje, nalepke, spodbujanje, osmišljanje, ...

Področja, ki vključujejo strategije samostojnosti:

- Samostojnost
- Samostojnost in
 - preusmerjanje
 - pozornost in koncentracija
 - hiperaktivnost
 - sledenje navodilom
 - vedenje in čustvovanje
 - samopodoba
 - urejenost, organizacija
 - vztrajnost
 - socializacija
 - šolsko delo
 - branje in zapisovanje
 - motorika

Pridobivanje podatkov za strategije vključevanja v skupino

»Tukaj se bolje počutim, ker imam veliko prijateljev. Prej nisem imela nikogar. Tukaj sem bolj uspešna, čeprav se manj učim kot prej.«

Jerca (3. razred)

»Zelo slabo sem se počutila na prejšnji šoli, ker so se mi smejali, ker nisem znala poštevanke. Tam sem se težko učila, ker je bilo naenkrat vsega preveč in vse je bilo zame pretežko. Učiteljice so ves čas govorile, naj me nehajo zafrkavat, pa ni nič pomagalo. Ko sem prišla domov, sem se velikokrat skrila pod mizo in jokala. Zdaj tega več ne počnem.«

Manca (7. razred)

»Bil sem zelo počasen in imel sem same slabe ocene. Veliko sem se učil, za igranje nisem imel časa. Zelo so me zafrkavali. Klicali so me »zombi«. Tu je lažje, ni mi treba tako hitet in dobro se počutim. Prej nisem nič razumel, kar so učitelji govorili, zdaj jih končno razumem.«

Andraž (6. razred)

»Na prejšnji šoli so mi nagajali in mi skrivali copate. Tepli so me po glavi in mi govorili, da sem budala in kura. Saša (3. razred)

Pripovedi učencev (zbrala in zapisala svetovalna delavka Ada Šturm)

Strategije vključevanja otroka s posebnimi potrebami v skupino

Strategije vključevanja otroka s posebnimi potrebami v skupino v analiziranih IP	Odstotek
V IP so zapisane strategije vključevanja otroka s posebnimi potrebami v skupino	59,1%
V IP ni zapisanih strategij vključevanja otroka s posebnimi potrebami v skupino.	40,9%
Skupaj	100%

Opisi (OT, GO), cilji(C), strategije (S) vključevanja v skupino

Primer: SAMOPODOBA, ČUSTVOVANJE IN VEDENJE

OT: Če ima učenka občutek, da ni dovolj dobra, **se ne želi izpostaviti, ne želi govoriti**. Učne vsebine, ki se nanašajo npr., na nasilje, prijatelje, odnose, bolezni,...., izzovejo žalost, ne sledi več pouku. Kritik ne sprejema, **ne sodeluje z vsemi sošolci**.

C: sodeluje z vsemi sošolci, izboljša samopodobo, nauči se obvladovanja negativnih čustev in zmanjša občutek lastne krivde.

S: igre vlog, branje kratkih zgodbic, neposredni načini: pogovor da so neprijetna čustva del življenja, učenje strategij, kako dajati neprijetnim izkušnjam manjši pomen, poudariti pozitivne, pohvala in krepitev zavesti, da zmore, pogovori s svetovalno delavko, skrb za šolskega muca, supervizija.

Primer: SOCIALNO PODROČJE

OT: učenec je **nasilen, ne razume sporočila sošolcev**, zakaj jim ni všeč njegovo ravnanje, ne ve, kaj jim s svojim ravnanjem povzroča

C: se primerno vede v odnosu do sošolcev, izrazi kaj želi, razume, kaj povzroča s svojim vedenjem, sodeluje v skupinskih igrah.

S: Sprotno **se preveri, kako razume sporočila sošolcev s pogovori med sošolci**, z razredničarko in svetovalno delavko. Sproti rešujemo različne situacije (dosledna komunikacija **tudi s starši**). Pogovarjamo se na način in strokovno delavko, **projekt NEON**, igre vlog. „**Prevajanje**“

Področja s strategijami vključevanja v skupino

- Vedenje in čustvovanje
- Močna področja
- Socialno področje
- Samopodoba
- Socializacija
- Socialne veščine
- Pri preusmerjanju

Oblike skrbi za socialno vključevanje in samostojnost

A. Obdobje: šol. leta **13/14, 14/15, 15/16 (ŠR)**

Cilj: »**Sam se učim** za zdravje skrbim«

B. Obdobje: šol. leta **16/17, 17/18, 18/19 (UZK MIZŠ, ŠR, ZŠ, CPI in RIC).**

Standard: »Odgovoren sem za svoja dejanja«

Cilji:

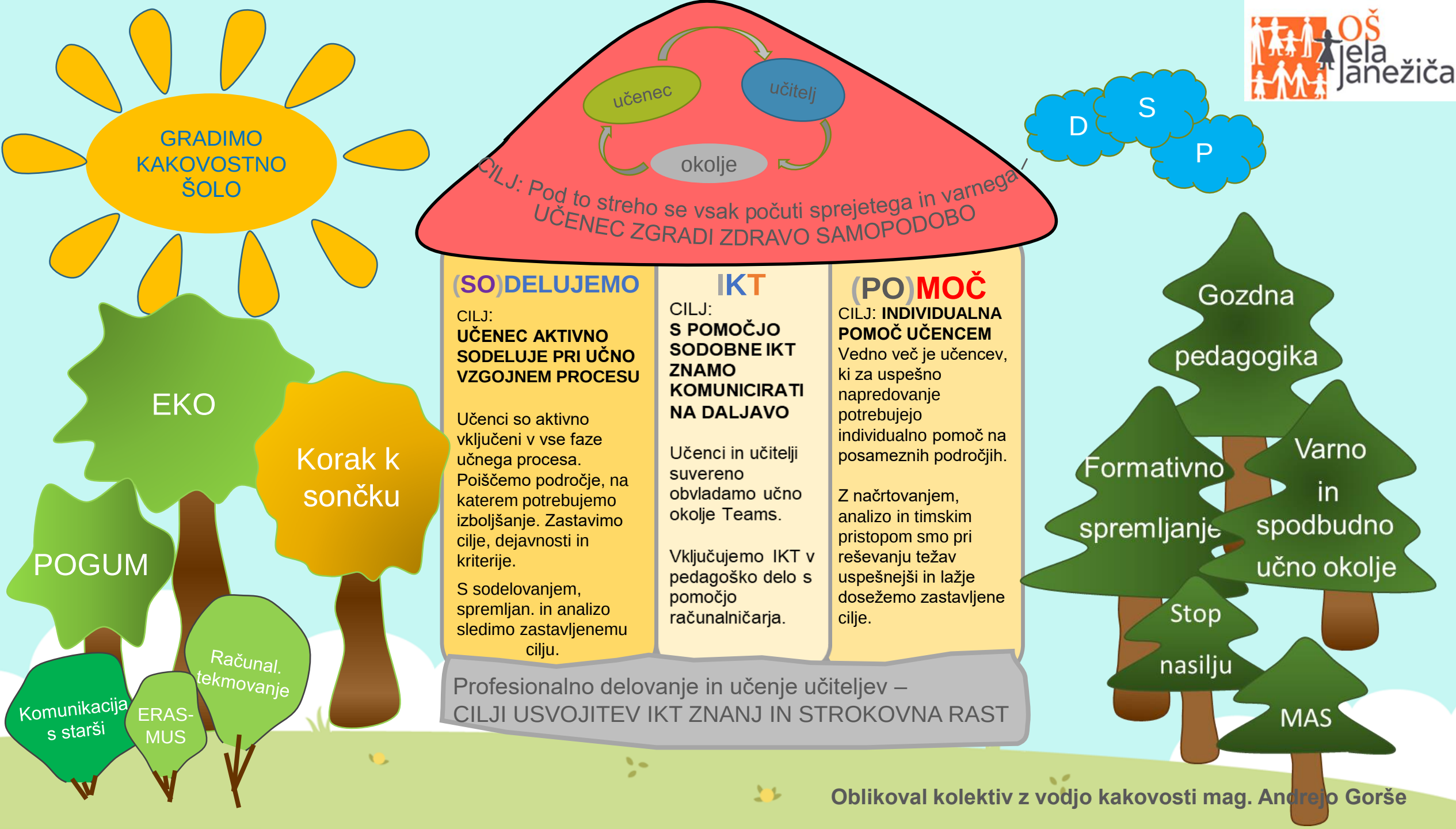
- ✓ **Razvijam samostojnost pri vključevanju v socialno okolje.**
- ✓ Napredujem in razvijam veščine komunikacije in sodelovanja.
- ✓ Razvijam čustveno inteligenco in zmožnost komuniciranja.
- ✓ **Aktivno poslušam in sodelujem, izvajam naloge po navodilih.**

C. Obdobje: šol. leta **19/20, 20/21, 21/22**

Standard: »Učenci razvijajo občečloveške vrednote, vrednote vseživljenjskega učenja in trajnostni razvoj«

Cilji:

- Vključiti učence v sooblikovanje VIZ procesa **za aktivnejšo vlogo učenca** ter kakovostno in trajnejše znanje.
- Krepite kompetence podjetnosti in spodbujanje prožnega prehajanja med šolo in okoljem
- **Videti in slišati vsakega otroka** – izboljšati motivacijo za **soudeležnost pri razvoju vključujoče šole in okolja.**
- Izboljšati ekološko osveščenost oz. sobivanje s svetom, okoljem in naravo.
- Z vključenostjo učencev oblikovati strategije za krepitev varnega in spodbudnega učnega okolja ter individualno **reševati tako učne kot socialne težave učencev.**
- Vzdrževati in nadgraditi usvojeno IKT znanje.

Razprava

- Samostojnost v povezavi s socialnim in mentalnim razvojem (LMDR).
- Socialno učenje.
- Preusmerjanje (11. člen).
- Pri mlajših učencih.
- Pri soobstoju več težav, primanjkljajev, motenj, sindromov.
- Zdravstveni vidik in vidik varnosti vedno bolj v ospredju.
- Vpliv negativnih kulturnih vzorcev vrednot.

Strategije v NIS

- realni dosežki in nagrada zanje
 - ✓ prečna in vertikalna samostojnost
 - ✓ pomen vseživljenjskega učenja
- vidnost, slišanost:
 - ✓ možnost nastopanja in predstavljanja svojih izdelkov, nalog
 - ✓ dajejo ideje, pobude in jih uresničujejo
- spodbuda k participaciji, k zastopstvu:
 - ✓ možnost odločanja, soodločanja
 - ✓ možnosti izbire
 - ✓ zagotavljanje okolja za verbalno prisotnost
 - ✓ lastne aktivnosti pri pouku v vseh fazah VIZ procesa (RN, projekti)
 - ✓ sodelovanja v čim več šolskih in izvenšolskih dejavnostih
- dejavno vključevanje otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami v družbo - sodelovanje v otroškem parlamentu

Hvala za pozornost.

